gemeente Roermond

VOORSTEL AAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **Aanpassing afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ**
Zaaknummer: **22257-2022**
Datum: **5 juli 2022**

Inleiding
De Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ bevat regels op basis waarvan de gemeente de bijstand kan verlagen (sanctioneren) als de bijstandsgerechtigde niet voldoet aan de verplichtingen die horen bij het ontvangen van de bijstand.

Gelet op ontwikkelingen rondom de Participatiewet, jurisprudentie en voortschrijdend inzicht stellen wij een aanpassing van de huidige afstemmingsverordening voor. Wij verzoeken uw raad hiermee in te stemmen en de gewijzigde verordening ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraad.

Toelichting:

Algemeen: wat is afstemmen in de bijstandswet?

In de bijstandswet is opgenomen dat het college de bijstand verlaagt als een bijstandsgerechtigde niet voldoet aan de bij de bijstand horende verplichtingen. Deze verplichtingen kunnen divers zijn, bijvoorbeeld:

- Het niet voldoen aan de arbeidsverplichtingen: bijvoorbeeld niet voldoende solliciteren of meewerken aan een re-integratietraject;
- Het door eigen toedoen afhankelijk worden van de bijstand;
- Het zich ernstig misdragen tegenover personen en instanties die belast zijn met de uitvoering van de bijstandswet bijvoorbeeld bedreigingen en/of fysiek geweld.

De wetgever ziet het verlagen van de uitkering als een 'reparatoire' maatregel. Dat wil zeggen dat de verlaging ertoe moet leiden dat de burger het onrechtmatige gedrag herstelt. De gemeente is wettelijk verplicht om de mate van sanctionering vast te leggen in een verordening: de afstemmingsverordening.

Afstemmen van de bijstand vereist zorgvuldigheid
Het verlagen van een toch al minimum uitkering is ingrijpend en moet met de hoogst mogelijke zorgvuldigheid worden toegepast. De wetgever heeft een kader vastgesteld waaraan de gemeente een eventuele verlaging moet toetsen. Elke verlaging van de uitkering (maatregel) wordt getoetst aan de volgende criteria:

1. *Ernst van de gedraging:* welke verplichting is geschonden en welke gevolgen heeft deze? Verwijtbaarheid: in hoeverre is de gedraging de burger aan te rekenen? Is de gedraging niet verwijtbaar, dan vindt geen verlaging plaats. Is er sprake van verzachtende omstandigheden dan vindt matiging van de standaardverlaging plaats.
2. *Omstandigheden van de burger en zijn gezin:* wat zijn de omstandigheden waarin de bijstandsgerechtigde verkeert? Welk effect zal het opleggen van een financiële maatregel hebben op het gezin?
   Indien het opleggen van een maatregel onaanvaardbare consequenties met zich meebrengt moet de gemeente afzien van het opleggen van een verlaging of de verlaging matigen.

Hoe vaak legt de gemeente Roermond een maatregel op?
Het opleggen van een maatregel komt niet vaak voor. In 2021 zijn er in 24 verlagingen opgelegd. Afgezet tegen een gemiddeld aantal uitkeringen van 1.650 is dit relatief weinig: 1,4% van de bijstandsgerechtigden in Roermond kreeg te maken met een verlaging in 2021.

Waarom is het nodig de bestaande verordening te wijzigen?

Inwerkingtreding Wet inburgering 2022

Concrete aanleiding van de wijziging van de bestaande verordening is de per 1 januari in werking getreden Wet inburgering. In de Wet inburgering zijn boetebepalingen opgenomen voor het geval de inburgeraar niet voldoet aan de verplichtingen. Het kan dan zijn dat op de inburgeraar zowel een maatregel als een boete van toepassing en in theorie een dubbele sanctionering kan plaatsvinden. Maar er is voorzien in een samenloopregeling. Daarin is bepaald dat een boete achterwege blijft als voor dezelfde gedraging de bijstandsuitkering is verlaagd.

Zolang de bijstandsuitkering nog niet is verlaagd, is dus toch een boete op grond van de Wet inburgering 2021 mogelijk. De samenloopregeling is daarom niet sluitend. De inburgeringsboete kan daarna in theorie worden gevolgd door een verlaging van de bijstandsuitkering. Een verlaging zal doorgaans niet worden opgelegd. Dit bijvoorbeeld omdat het tweemaal sanctioneren van dezelfde gedraging niet evenredig is. Om problemen met samenloop te voorkomen wordt door het ministerie aanbevolen om in de afstemmingsverordening een aanvulling op de wettelijke samenloopregeling op te nemen: als de gemeente voor dezelfde gedraging de bijstand kan verlagen én een boete op grond van de Wet inburgering 2021 kan opleggen, wordt ervoor gekozen de bijstand te verlagen en geen boete op te leggen.

Overige wijzigingen:
Daarnaast zijn de volgende voorgestelde wijzigingen opgenomen:

Aanpassingen verordening in verband met tekortschietend besef van verantwoordelijkheid:
Artikel 11 is gewijzigd. In het geval een belanghebbende 'een tekortschietend besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening van het bestaan heeft getoond' moet het college de bijstand verlagen.

Bijvoorbeeld in het geval er sprake was van het verkwisten van aanzienlijk vermogen voorafgaand aan de bijstand of het niet aanvragen van een voorliggende voorziening (alimentatie, werkloosheidsuitkering). In bestaande verordening is een generieke verlaging toegepast van 100%

gedurende één maand, ongeacht het benadelingsbedrag.

In de nieuwe voorgestelde verordening wordt het percentage van verlaging gedifferentieerd en in verhouding gebracht met het benadelingsbedrag.

De verlaging bedraagt:

- 10% van de bijstandsnorm gedurende 3 maanden bij een benadelingsbedrag tot € 3.000;
- 10% van de bijstandsnorm gedurende zes maanden bij een benadelingsbedrag tussen de € 3.000 en € 7.500;
- 15% van de bijstandsnorm gedurende zes maanden bij een benadelingsbedrag vanaf € 7.500 tot € 25.000;
- 20% van de bijstandsnorm gedurende twaalf maanden bij een benadelingsbedrag van € 25.000,- of meer.

Op deze wijze denken wij dat wij een evenwichtigere en rechtvaardigere systematiek introduceren in de afstemmingsverordening die in verhouding staat met het benadelingsbedrag.

Aanpassingen in verband met het zeer ernstig misdragen in verband met de bijstandsverlening:
Het college kan de bijstand ook verlagen wanneer een belanghebbende zich zeer ernstig misdraagt tegenover personen en instanties die belast zijn met de uitvoering van de PW bijvoorbeeld bedreigingen of fysiek geweld tegen materiële zaken en personen. In de bestaande verordening is een ingewikkelde systematiek opgenomen met een afwijkende recidive systematiek die in de praktijk zorgde voor onduidelijkheid. In de voorgestelde verordening is de recidive systematiek in overeenstemming gebracht met de rest van de verordening (art.13).

Tekst verordening zoveel mogelijk in 'klare taal'
Gemeentelijk beleid wordt op de eerste plaats gemaakt voor inwoners. De huidige, traditionele gemeentelijke verordeningen bevatten vaak ondoorgrondelijk lange zinnen en veel juridische termen. Die zijn voor niet-juristen moeilijk te begrijpen. We moeten als gemeente te volgen zijn voor onze inwoners. Daarvoor is het belangrijk dat het beleid logisch in elkaar zit en dat inwoners kunnen begrijpen wat de gemeente belangrijk vindt en wat zij van inwoners verwacht. Hiervoor is heldere en eenduidige taal belangrijk.

Om deze reden, hebben wij geprobeerd om de nieuwe verordening *zoveel mogelijk* op te stellen in eenvoudig Nederlands ('klare taal') zonder de juridische context achterwege te laten. Gelet op de juridische context van het sanctioneren in de bijstand, is dit niet altijd heel goed mogelijk gebleken.

Daarnaast is van de gelegenheid gebruik gemaakt om enkele omissies te herstellen en een aantal redactionele wijzigingen aan te brengen in de bestaande verordening. U wordt verzocht om in te stemmen met de gewijzigde afstemmingsverordening en deze vast te stellen.

Voorbereiding:

Bij het opstellen van de nieuwe Afstemmingsverordening zijn wij uitgegaan van de model verordening van Stimulansz, de onafhankelijke organisatie die gemeenten ondersteunt bij de uitvoering van wet- en regelgeving binnen het sociaal domein.

De aanpassing van de afstemmingsverordening is regionaal voorbereid in de Werkgroep Inkomen, waar beleidsmedewerkers van gemeenten in het Midden-Limburgse samenwerken met als doel regio-

breed zoveel mogelijk vergelijkbaar beleid voeren.

Kanttekeningen en risico's
Die zijn er niet.

Historisch overzicht
De vorige Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2016 is door de gemeenteraad vastgesteld op 30 maart 2016.

Financiële gevolgen
Die zijn er niet.

Communicatie en participatie
De gewijzigde verordening is op 14 maart 2022 besproken met de Cliëntenraad Participatiewet. De Cliëntenraad heeft ingestemd met de voorgestelde aanpassingen in de verordening.

Uitvoering en evaluatie
Inwerkingtreding van de verordening – na vaststelling door de gemeenteraad – is voorzien voor 1 oktober 2022. De verordening wordt periodiek geëvalueerd.

Advies bedrijfsvoering (Communicatie, Financiën, HR, I&S, Juridisch)
Het juridisch advies is verwerkt in de afstemmingsverordening.

Publicatiedatum voorstel
Direct publiceren

Burgemeester en wethouders van Roermond,

De secretaris, De burgemeester,

drs. J.W.A. Kradolfer (a.i.) M.J.D. Donders – de Leest

Ter inzage:
Bijlage(n): Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Gemeente Roermond 2022